

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרנריים
מועד הבחינה: חורף תשע"ג, 2013
מספר השאלה: 220,022115

היסטורי

(לימודי חובה – חלק א')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב.	<u>מבנה השאלון ופתחה הערכה:</u> בשאלון זה שני חלקים.
חלק I	— פרק ראשון (30x1) — 30 נקודות
פרק שני	— (30x1) — 30 נקודות
חלק II	— פרק שלישי או פרק רביעי (20x2) — 40 נקודות
	נבחנים אקסטרנריים יענו רק על פרק שלישי — בית שני.
סה"כ	— 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.
במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות,
המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

$(13 \frac{1}{3} \times 3)$ — 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטויטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טויטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוותות כלשון על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

הנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות לנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

חלק I – לאומיות

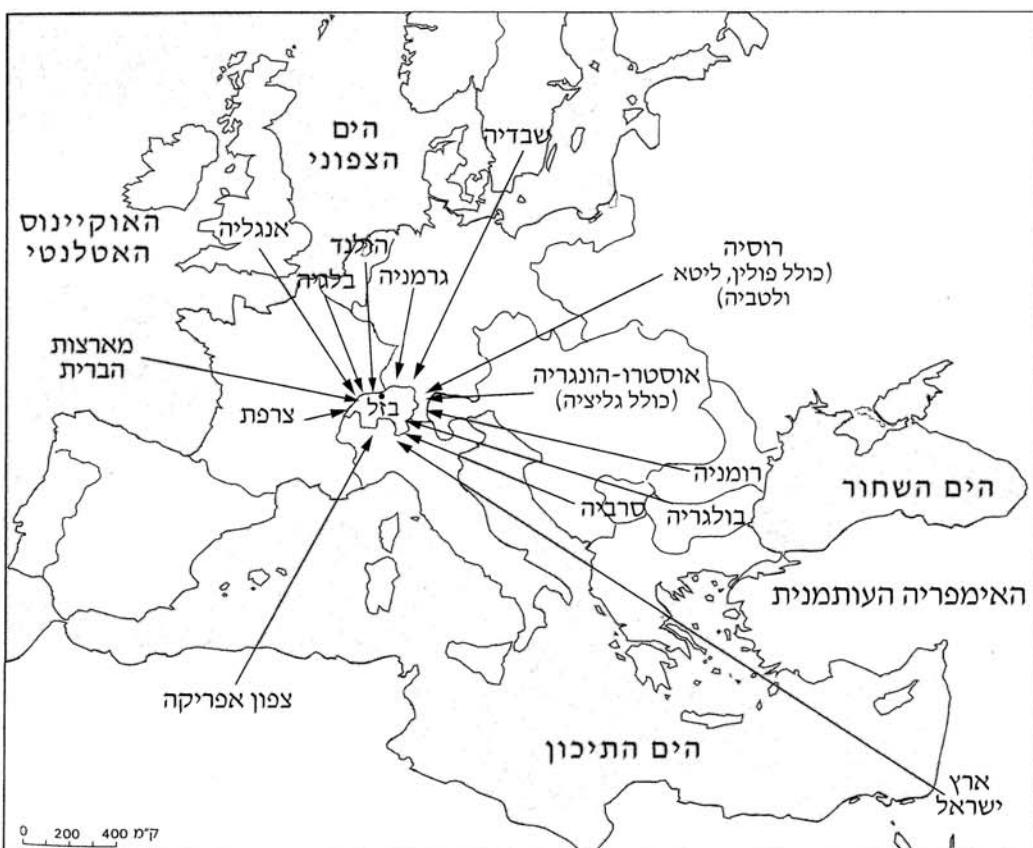
בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:
על שאלה אחת מהפרק הראשון ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

עונה על אחדת מהשאלות 1-2.

1. דמיון ובדיון בין התנועה הציונית לתנועות לאומיות אחרות

לפניך מפה המציגה את הארצות שמהן הגיעו ציריים (נצחיגים) לקונגרס הציוני הראשון (1897).

(צ' אלדר ול' יפה, משמרות לקידמה, מעלות, 1998, עמ' 312)

א. הסבר קושי יהודי של התנועה הציונית, לעומת תנועות לאומיות אחרות, הבא לידי ביטוי
במפה.

הציג שני קשיים יהודים נוספים של התנועה הציונית בראשית דרכה.
(18 נקודות)

ב. הציג שתি דרכי פעולה שנקטו גם התנועה הציונית וגם תנועות לאומיות אחרות
לקידום מטרותיהן.

הדגם את אחדת מדרכי הפעולה שהציג, בפעילותה של אחדת מהתנועות הלאומיות:
האיטלקית, הגרמנית, היוונית, הפולנית.

2. צמיחת התנועות הלאומיות באירופה וצמיחת התנועה הציונית

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

רעין הלאומיות חינך את כל העמים להכרת ערך עצמו, לימד את העמים לדראות את תוכנותיהם המינוחדות, ונטע בלבם את הרצון העוז לעמוד ברשות עצמו. רעיון הלאומיות היה חייב להשאיר עקבות גם בייהודים המשכילים, שלא יכולו להתעלם ממנה. הוא הדיכים לחזור ולראות את היהודים כעם מיוחד ולדרosh לעצם עתיד כשאר העמים. הכרה זו קיבלה חיזוק על ידי עמדת העמים, שפלטו את היהודים מקרבם בתור יסוד זה, ולא אדיבות ובלי חמלת הבליטו את ההבדלים, האמתיים או המדומים, שבינם ובין היהודים.

(מעובד על פי מ' נורדי, **כתבים נבחרים**, מצפה, תרפ"ט, עמ' 169)

א. על פי הקטע, הסבר שתי השפעות של הלאומיות באירופה על צמיחת הציונות.

(16 נקודות)

ב. בין הגורמים לצמיחה של תנועות לאומיות באירופה היו:

— רעיונות תנועת ההשכלה

— כיבושי נפוליאון

— תוצאות המהפכה התעשייתית

בחר בשניים מהגורם האלה, והסביר כיצד כל אחד מהם תרם לצמיחת התנועות הלאומיות באירופה. (14 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

עונה על אחת מהשאלות 3-4.

3. הפעולות הציונית בארץ-ישראל עד 1914

- א. הסבר במה תרמו הפעולות של הברון רוטשילד ובמה תרם המשרד הארץ-ישראלי להתחדשות היישוב היהודי בארץ-ישראל. (16 נקודות)
- ב. תאר את הפעולות של אליעזר בן-יהודה להחייאת השפה העברית, והסביר במה תרמה פעילות זו לחיזוק התנועה הציונית. (14 נקודות)

4. היישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה

- א. הסבר שתי מטרות של השלטון העותמאני, במדיניותו כלפי היישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה.
הצג שתי פעולות שנקטה השלטון העותמאני כדי לקדם מדיניות זו. (15 נקודות)
- ב. ארגון "הוועד להקלת המשבר" וארגון ניל"י מייצגים דרכי תגובה שונות ביישוב היהודי על המדיניות של השלטון העותמאני בזמן מלחמת העולם הראשונה.
הצג את דרכי התגובה של כל ארגון, והסביר מדוע בחר בלאחד מהם בדרכים אלה. (15 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13).
במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות (שאלות 14-18), המופיעות בדף נפרד שיחולק להם.

חלק II

בחלק זה שני פרקים.
תלמידים ובוגרים אינטראקטיביים יענו על שתי שאלות מאחד הפרקים:
פרק שלישי — מדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).
נבחנים אקסטרניים יענו על פרק שלישי בלבד.

פרק שלישי — מדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. ההלניים והחברה ביהודה

א. הצג שניים מהמאפיינים של התרבות ההלניסטית, והסביר מדוע הייתה תרבות זו מוקד משיכה לרבים. (10 נקודות)

ב. הצג שתי השפעות של התרבות ההלניסטית על החברה ביהודה.
הסביר מדוע נאבקו החסידים בהשפעות של תרבות זו.
(10 נקודות)

6. ההתמודדות עם חורבן בית המקדש

א. הצג את התפקידים שמילא בית הכנסת בחיי העם היהודי לאחר חורבן בית המקדש.
הסביר כיצד סייע בית הכנסת להתמודדות עם המשבר שנוצר בעקבות החורבן.
(12 נקודות)

ב. הצג שתי תקנות שתיקנו חכמי יבנה במטרה להתמודד עם משבר החורבן. (8 נקודות)

7. מרד בר-כוכבא

א. הסביר שני גורמים למרד בר-כוכבא: גורם אחד שקשר למדיניות השלטון הרומי, וגורם אחר שקשר לחברת היהודית. (10 נקודות)

ב. הסביר שתי השפעות של כישלון המרד על המשך קיומו היהודי בארץ-ישראל.
(10 נקודות)

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטראקטיביים בלבד.

פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

עונה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד או פראג (לכל שאלה – 20 נקודות).

עיר מודגימה – בגדד

עונה על שתים מהשאלות 8-10.

8. ההנאה היהודית בעולם המוסלמי ובאירופה הנוצרית בימי הביניים

א. הצג את התפקידים של אחד ממוסדות הנהנה היהודית בח'ליפות המוסלמית.

הסביר את תרומתו של מוסד זה לחיזוק הקהילה היהודית.

(10 נקודות)

ב. הצג שתי תקנות של הנהנה היהודית באירופה הנוצרית.

אילו אמצעי אכיפה (הענשה) עמדו לרשות הנהנה היהודית באירופה בתקופה זו?

(10 נקודות)

9. התפתחות העיר בעולם המוסלמי

א. הסביר מדוע ערים בח'ליפות המוסלמית התפתחו בקרבה למתחנות צבא, ומדוע הן התפתחו סמוך לדריכים ראשיות. (10 נקודות)

ב. הצג שני ביטויים בתחום הכלכלה ושני ביטויים בתחום התרבות, המעידים על המרכזיות

של העיר בגדד בעולם המוסלמי במאה ה-9 וה-10. (10 נקודות)

10. הקהילה היהודית בבגדד

א. הצג שתי השפעות של התרבות המוסלמית על התרבות היהודית בגדד בימי הביניים.

(8 נקודות)

ב. הצג בעיה אחת שהרב סעדיה גאון התמודד עמה, והסביר את הפתרון שהציע לעביה זו.

(12 נקודות)

עיר מדגימה — פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. ההנאה היהודית בעולם המוסלמי ובאירופה הנוצרית בימי הביניים

א. הצג את התפקידים של אחד ממוסדות הנהגה היהודית בח'ליפות המוסלמית.

הסביר את תרומתו של מוסד זה לחיזוק הקהילה היהודית.

(10 נקודות)

ב. הצג שתי תקנות של הנהגה היהודית באירופה הנוצרית.

אילו אמצעי אכיפה (הعنשה) עמדו לרשות הנהגה היהודית באירופה בתקופה זו?

(10 נקודות)

12. התפתחות העיר בעולם הנוצרי

א. הסביר מדוע ערים באירופה התפתחו בקרבה למבקרים, ומדוע הן התפתחו סמוך לדריכים ראשיות. (10 נקודות)

ב. מדוע נהפכה פראג למרכז מדיני במאה ה-16?

הסביר כיצד השפעה התפתחות זו על התפתחותה הכלכלית של פראג.

(10 נקודות)

13. הקהילה היהודית בפראג

א. הסביר את הגורמים שסייעו להפוך את פראג למרכז תרבותי-יהודי במאה ה-15 וה-16. (10 נקודות)

ב. הצג בעיה אתית שהמירה"ל מפראג התמודד עמה, והסביר את הפתרון שהציע לבעה זו. (10 נקודות)

בצלחה!

שים לב!

**שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם
 מבחן מותאם.
(מבדקה סגולה)**

שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מהשאלות האלה.

(לכל שאלה – $\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)

14. הצג שני מאפיינים של תופעת הלאומיות המודרנית.
15. הסבר את ההשפעות של האמנציפציה על צמיחתה של לאומיות היהודית בסוף המאה ה-19.
16. הצג את תוכן של תכנית בזל, והסביר את חשיבותה לתרבות הציונית.
17. בחר בפעולה דיפלומטית אחת של הרצל, וכתוב אל מי הוא פנה, מה הוא ביקש, ומה הוא הצע.
18. הסבר את הסיבות לעלייה לארץ-ישראל בשנים 1881-1914.

בצלחה!

זכות היוצרים שומרה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך